

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A temető . .

A tavasz virága megtermette gyümölcsét; a természeti élet évi pályáját megfutva betöltötte rendeltetését, elérte célját. Hetekkel ezelőtt az élet zaja töltötte be a völgyeket; most néma csend honol mindenütt. A letarolt mezők felett végig nyargal az őszi szél és földre szórja a megsárgult lombokat. Az egymásután hulló levelek a természeti élet lassu kihalását hirdetik: hervadás, elmulás, enyészet, megsemmisülés mindenfelé.

Az örök természet életében saját földi életünk tükröződik vissza. Nem csoda, ha a gondolkozó ember saját mulandóságára szegi tekintetét.

A mi életünk fáján is fakadnak viruló levelek. Erről a fáról is egyre hullanak a sárguló lombok; meghiusult vágyak, szétfoslott remények, dugába dölt tervek, hasztalanba vesztet törekvések. Az aláhullott lombok száma — a mint az élet völgyében haladunk — egyre nő és szaporodik kimerülhetetlenül. Mindennap veszt az élet és a mit elveszített, azt megnyerte a sir, melynek kapuja, ha minden lomb aláhullott, sokszor még hamarabb, számunkra is megnyílik. Akaratlanul is közelgünk feléje átlépni a küszöböt, melyen túl megszűnik a földi élet.

Bár örökre e földön élni, rajta hatni és munkálni szeretnénk. az a kis patak, mely a szívet hajtja, elvégre kiapad. A kik vágyainkban eszméinkben a végtelent öleltük át: mint tűnő hullám merülünk alá. Bár szerető szívek maradásunkért esdekelnek: a kifáradott harcost nyugalommal biztató ölebe fogadják, a „temető”.

A földteke minden pontja, a tenger és a száraz, harcznak színtere a küzdő emberre nézve. A temető — ez a kiszakított darabka föld —

egyedül az a hely, hol a küzdő felek békében megférnek egymás mellett.

A nyugalomnak, a béének e helyét szentté avatja a kegyelet: Az élők kegyele a halottak iránt. A kegyelet, mely a vadság és barbárság rég eltűnt évezreibe is épp oly éber gondolat virasztott az elhunytak emléke fölött, mit a mivelttség e sokat magasztalt és akárhányszor nem ok nélkül gáncsolt századában.

Bármily erős hangon hirdessék, hogy e kor melyben mi élünk, a realismusnak százada: az a hely, melynek „temető” a neve, ma is — midőn kétely ostromolja a hitet — mindennél hangosabban beszéli, hogy az embert, a szellemet, a durva anyag, a kézzel markolható lét ki nem elégetheti.

Az embert, — bár megtagadja istenét — egy titokzatos erő oda köti a temetőhöz, és a temető által egy a földi léten túl fekvő magasabb bár sejtett de nem ismert szellemvilághoz. — A nyugvó porok, — szeretteinknek porai — össze kötő kapcsolatot alkotnak az élők és a halottak, a föld és az ég között!

A vallásos lélek Istent szemléli mindenütt; de lelkének fölmagasztottságát oly mélyen és elevenen sehol sem érzi, mint a temetőben. A lélek előtt itt vonulnak végig a legszentebb emlékek: elveszített szeretteink édes emlékei, Leginkább a temető az a hely, a hol az élők a halottakkal újra meg újra találkozhatnak. A mi drága volt nekünk, de el kellett veszítenünk: hiában keressük egyébut; itt találhatjuk fel egyedül. — A sírok fölött fészlő virágok közt újra átéljük ifjú korunk boldog éveit: a szétvezető utakon együtt járjuk be ismét a pályát, melyet megfutánk, és az enyhet adó árnyas fák aljában együtt pihen-

jük újra ki a lét fáradalmait, csalódásait és vesztéseit.

A kegyelet a temetőben ezért ültet fát, ezért ápol virágokat . . .

És a mely temető pusztá és kopár? A hol nincsen fa és nincsen virág? . . . Oh ott a sívár halmok hirdetik, hogy az élők elfeledték a halottakat!

B—k.

Közegészségügyi jelentés 1889-ről.

1889 évi közegészségügyi működésem, mint az 1888 övi is főképen a lakásviszonyok javításának volt szentelve.

A lakás viszonyok javításának közegészségügyi fontossága tul nem becsülhető.

A legfőbb halálok városunkban a tüdőgümő. A betegségeknek egy nagy csoportját is a gümőgörvélyes megbetegedések teszik, melyeknek egyik okául a tudomány rég óta a hiányos lakás és táplálkozási viszonyokat ismerte fel.

Ilyen kóralakok: a tüdőgümőn kívül, a gümős haszhártya és agyhártyalob, a gümős térdizlob, a csonthártyalob és csontszű alakjai, a görvélyes nyakmirigylobok és görvélyes szemgyuladások stb.

Életünk fele részét a lakásban töltjük el. A rossz levegőnek éveken át gyakorolt ártalmas hatása a felsorolt betegségeket képes létrehozni.

Lakászelemléinkben ezuttal is azt vizsgáltuk meg van-e az egészségnek által követelt minimális légmennyiség?

Az egészségnek egy felnőtt embernek minimumképpen 20 köbméter levegőt követel a lakásban, egy 20 éven aloli gyermeknek pedig évei számának megfelelő köbmétert.

Eljárásuk tehát abból állott, hogy kiszámítottuk minden egyes, csak valamennyire gyanus lakásnak a légűrt, felmérés alapján, kiszámítottuk továbbá a lakók száma és életkora alapján, hogy mennyi levegő volna a lakóknak minimum képen szükséges.

1888-ban a magyar-utcai városnegyed lakásait,

fogadjátok úgy hiszem jobb lesz: Nyilatkozék tehát, ki akar velem innen távozni Torda felé.

Ezen felhívásomra egyik igennel felelt. Ilyen értelemben nyilatkoztak utánna még haton.

Nyolezan voltunk e szerint, kik a távozásra határoztuk magunkat.)

Ezután azon kérdés felett folytattunk tanácskozást, hogy mely irányba távozzunk. Egyiket másik mást ajánlott. Az irányra nézve megállapodásra jutnunk nem sikerült, miután tudtuk, hogy minden felől oláh falvak fésznek melyeken a keresztülhatolás, életveszéllyel jár.

Egy időn tul a tanácskozást abban hagytuk s bizonytalan sorenuk feletti aggodalmaink között, a sok álmatlanság után egyszer csak meglepett mindnyájunkat az álom.

Rövid idetg tartó szendergésünkben nagy kiabálás ébresztett fel. Nagy lármával ezt kiabálták az oláhok:

„A fáro kopj! a fáro din vorás ketro Tylus.”)

Ezen kiabálásra siettem fel a toronyba szíjjel nézni, nem jött-e segély valamerről?

Ekkor érkeztek Enyedre a hidasi menekülők, hírtl hozván, hogy falujokat a magyarok megrohanák.

Csak az olánokat láttam futni a Tóvis utca felé. Annyira slettek ki a városból, hogy rövid idő múltával egyszem volt többé észrevehető sem a placz közd, sem az utcákon.)

*) Málnási József naplójegyzeteiben ezen nyolez menekülé nevé nem említi. Miután neveiket szemtanuktól meg tudnom sikerült e helyen közlöm: Málnási József ref. énekesvezér, Farkas Sámuel, Lőrincz Károly i. p., Szegedi József o lapádi birtokos, Szabó Mihály, i. p., Nagy Sándor, szítes, neje Soltész Róza s testvére Soltész Mária. Sz.

*) Ki a városból fuik! ki Tóvis irányába.

*) Hajnal felé visszarértek az égő városba még nagyobb számmal. Sz.

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

(Folyt. követ.)

Ezzel az öreg pap távozott. Én az udvarra nyíló ajtóhoz mentem s mikor ép ezt nyitnám, a toronyfelől való külső szoba ajtaján rohannak be az oláhok. Én gyorsan ki az udvarra siettem s a kukoriczás kas mellett lévő kapu sarkánál megállottam s széttekinttem, ha a toronyba feljuthatnék-e. Látva, hogy sem a déli, sem az északi várkapu felől nem jó senki, bundámat hirtelen hátramra hánytam s sebesen futottam a torony külső fa garádicsa felé. Mikor ép ezen lépcsőzet ajtajához érkeztem, szembe jött velem egy jól megtermett vad oláh. Hirtelen elkáromkodtam magamat, mire az oláh megijedett s még mutatni akará rablott portékáit, melyeket a lépcsőzetre horda. Én rá mit sem ügyelve, a lépcsőzeten felszaladtam a toronyba s onnan a csiga lépcsőzeten fennebb haladva eljutottam odáig, honnan a templom hiujába belehet ereszkedni s oda be is ereszkedtem.

Sok szenvedés után ekép szabadultam ki a luth. pap házából. A templom hiuján magamat kissé bátrabban éreztem. E helyen felkeresni akartam azon többi szerencsétlen társaimat, kik velem ide szorultak, de a hiuban nagyon setét lévén egyiket sem láthattam.

Ők jól hallották, hogy jár ott valaki, de szólan nem mertek, mert nem tudták ki jött fel ide.

Egy időn tul halk hangon kérdestem itt vannak-e menekülő társaim?

Nem szólott senki.

Ismétlem kérdésemet. Választ erre sem kaptam. Ekkor neveiken szólítottam az ott levőket kijelentvén, hogy én vagyok a kántor Málnási József.

Erre megszólaltak, én pedig a setétben addig tapogattam, míg menekülő társaimra találtam.

Megörvendettek a nyomoruság emberei, hogy ujlag köztök vagyok s bámultak, hogy hollehettem egész nap.

Elmondtam, hogy azon idők óta minő szenvedéseken mentem át, de azt nem említettem, hogy mikor ide feljöttem egy oláh látott. Nem említettem ezt azért, nehogy őket még rémületbe ejtsem.

Magam is nagyon aggódtam a miatt az oláh miatt mivel a torony külső lépcsőzetén találkoztam vala.

Attól tartottam, hogy ez elmondja társainak, miként egy magyar embert ide felmenekülni látott s azok vagy feljönnek utánunk s megölnék, vagy a templomot gyújtják ránk.

Mikor ép ezen gondolatokkal vesződtem, a templom hiuja hirtelen és szokatlanul megvilágosodott.

Felállottam, egy fedél cserepét félre toltam, hadd lássam a szokatlan világosság honnan jön. Megláttam, hogy a szabó czéhnek templomunk közelében levő bástya-ja) ég, melybe roppant mennyiségű szalona volt elhelyezve.

Oda szólítottam társaimat is s a templom keletre nyuló részének boltozatán foglaltunk helyet mindnyájan Innen néztük szóltanul egy ideig a közvetlen közelünkben támadt borzasztó tüzet. Egy időn tul társaimhoz ekép szóltottam: Barátaim! ha itt tovább maradunk, elfogunk pusztulni. Elpusztulunk vagy a tűz, vagy a füst, vagy a hideg és éhség miatt. Ki tudja mikor jönnek Tordáról az önkéntesek minket kiszabadítani.

Eljöttnek látom az időt, hogy válasszunk a lehető menekülés, vagy a bizonyos halál között. Ha szavamam

*) Ezen bástya a templom keletre nyuló részétől 9 méter távolban emelkedik.

1889-ben és részben a jelen évben a várszegutcai negyed lakásait mértem fel. Ezuttal a várszegutcai negyedrésznek különös tekintettel.

Megjegyzem azt is, hogy a vizsgálat eredményei nem csupán a levéltár gazdagítására szolgáltak, hanem immár az egész patakon inneni városrészen minden háztulajdonossal közöltetett a hiányoslakás felmérésének adatai, megmagyaráztattak a tanács által kiadott rendeletekben azoknak vésszes következményei és tanácsoltattak a hiánynak 1-10 év alatti fokozatos elenyésztetése.

Megvizsgáltattam a várszegutcai negyedben 311 telek a 223-535 házszámok alatt, ezek közül kifogásoltattam 88 azaz körülbelül egy negyedrészt, míg a magyarországi negyedben 1888-ban a lakások fele része találtott zsufoltnak.

A 88 házszám alatt 98 lakás van kifogásolva és ezek közül 59 szalmás fedelt, melyek a megyei „Építési rendtartás” értelmében 1 év alatt átalakítandók.

Átalakításra rendeltetett el egy év alatt 51, öt év alatt 14 és tíz év alatt 33 esetben.

A kifogásolt lakások átlagos magossága csak 2 m. összes alapterülete pedig 1965 négyszögméter.

Ha a kifogásolt lakások 3 m. magosságra építtetnének újra, jelenlegi alapterületükön csak 1049 köbméter lakáslégtérrel kellene telerakni új építkezést által gondoskodni, mire, 79 köbmétert számítva egy telekre 15 új telek megnyitása válnék szükségessé, míg a magyarországi negyedben 23 új telek nyitására szükségét mutattam ki.

A jövő évben, az idén felmért patakon tuli városrészt lakásszükségletét is ki fogom mutathatni.

Vannak udvar és kert nélküli lakások is (a vár körül, Márton ház) továbbá olyanok, hol egy telken több lakóház van összezsufoltva.

Ezen állapotok visszasságát az által igyekszik tanácsunk kibesébbíteni, hogy a közegészségi törvény alapján szűk telkeken, az állattartást betiltja.

Múlt évi jelentésem kapcsán dr. Kovács Ödön városi képviselő ur indítványt tett egy meleg fürdő építésére a város költségén.

A térvrajz és költségvetés birtokában is van a tanácsnak — a fürdő az uszoda mellett 2500 forintba kerülne — de fájdalom! a regále megváltásügy függő állása a közgyűlés egyhangulag kifejezett óhajának valószínűsítését ép egy nem tette lehetővé, mint a tanács által tervezett több rendbeli utcai kövezés ethalaszását parancsolta. A mi azonban kérik, nem mulik.

A születések (193), a halálozásokat (170), 23 mal multak felül, úgy, hogy a lakosság száma 5510-re emelkedett.

Nagyenyed 1890. aug. 20.

Dr. Winkler Albert,
városi főorvos.

Az aradi várban 1849—1851. években volt magyar foglyok névsora.

(Folytatás.)

375. Tomstorf Ágoston őrnagy, német légio, 376. Toth Ágoston ezredes, Erdélybe, (18 évre), 377. Toth Fudre alezredes, 379. Tavárniczki Izidor százados, Preis, 379. Trajáczy Ártur százados, utász, 380. Turner Gusztáv őrnagy, 121. z. alj, 381. B. Üchtricz ezredes, oszt. Görgői lovasságánál, 382. Uj Imre alezredes, Koburg lovas, 383. Ujvári István őrnagy, 384. Vangai Mihály százados, 385. Vermes Ignác őrnagy, II. n. huszár, 386. Vidosmárt őrnagy, Radeckzy husz. 387. Vidovics Gy. százados, Preis, 388. Vodovsky Mátyás főhadnagy, 389. Vajda alezredes, Radeckzy h., (18 évre), 390. Vajda százados, Radeckzy h., 391. Valdberg Károly ezredes, h. u. m. (18 évre), 392. Vanner József alezredes, tüzér, 393. Váradi Ede százados, Preis, 394. Váradi János őrnagy, 34. z. alj, 395. Graf Vartensleben Ágoston alezredes, Attila husz. (18 évre), 396. Véber János, 397. Véber Ernő 398. gr. Vécsey Károly tábornok, temesvári hadtest parancsnok, (kötélre), 399. Weisl alez., granatos, 400. Vээр György százados, Székely h., 401. Vida Péter, százados, Sándor huszár, 402. Virsinczki Longin százados, Koburg huszár, 403. B. Vulkanova százados, Franz Carl, 404. Villám Gyula őrnagy, Hunyadi h. 405. Vörös István százados, granatos, 406. Volt Adolf őrnagy, Preis, 407. Vunder Mihály őrnagy, Svarezenberg gyalog, 408. Virág Gedeon őrnagy, nádor h. 409. Záborski Imre, 410. Zambelli Lajos ezredes, Sán. h., (18 évre), 411. Zambori Emil százados, Ferdinand b., 412. Zankó Imre százados, Sándor h., 413. Zákó István alezredes, dandár, 414. Zaturecky Károly őrnagy, Hannover b. 415. Zedler József 416. Szenté Pál százados, szolgálaton kívül, 417. Ziegler Gyula százados, Sándor h., 418. Ziegler Móríc szász százados, 419. Zikó János ezredes, osztálynok, 420. Szombath István százados, szekerész, 421. Zsámbokréti János őrnagy, 421. Zsurmai Lipót alezredes, 10. h. ezred, (16 évre), 423. Szili István őrnagy, tábornoknál, 424. Szász János ezredes, nem. ör, 425. Szász Mihály őrnagy, T. parancs. 426. gr. Szapári Géza százados, han. h., 427. Fornszeg Sándor őrnagy, cs. h. 428. Forgács Henrich alezredes, déli hadtestnél, (16 évre), 429. Frébies Ferdinand őrnagy tüzér, 430. Bergman József ezredes, aradi alvár parancsnok, 431. Murgu Euthim követ, Lugos, 432. Martinga Gyula százados, Ferd. h., 433. Ostrovski József, követ, Szeged, 434. Kalmár József alezredes, Fel. t. v. elnöke, 435. Clementis Gábor őrnagy, Gál mellett, 436. Korponai János ezredes, osztálynok, 437. Klatsch, 438. Ordodi Pál követ, Komárom, 439. Galvagni Géza alezredes, 2-ik h. ezred, 440. Székely Elek őrnagy, erdélyi vadász, 441. Kieling Károly őrnagy, szolg. nélkül, 442. Szomor Károly százados, 8. h. ezred, 443. Szikszai Tamás őrnagy, 10. h. ezred, 444. Földvári Károly, ezredes, osztálynok, (18 évre), 445. Ladoczi Rózó százados, Franz Carl, 447. Szatmári, ezredes, 447. Femingsdorf Sándor őrnagy, 18. h. ezred, 448. Károlyi Miksa, alezredes, 6. h. ezred, 449. Németh János ezredes, bábolnai mén parancsnok, (10 év-

re), 450. Földvári Miklós százados, 15. h. ezred, 451. Forró Elek ezredes, székely h., (6 évre), 452. Szortérius puskaporgyártó, 453. Sibonics (ketten) százados, 454. Somper Ágoston alezredes, 365. Trangos István alezredes, hadfoglyok őre, 466. Skalmer Antal, 457. Szaliuai József őrnagy, 458. Deucs Albert őrnagy, tábornoknál, 459. Schot László, 460. Horváth János, ezredes, 4. h. ezred, (18 évre), 461. Redl Mikó, 462. Lukács Károly őrnagy, Koburg huszár, 463. Fiser Antal, alezredes, szegedi parancsnok, 464. Sekulics, ezred., osztálynok, (18 évre), 465. Szilárd, őrnagy, 466. Ribiczei, 467. (és fia), zarándi alispán, 468. Radványi Imre alispán, Temes, 469. Szentiványi Károly alezredes, 470. Szőlényi alezredes, 1. székely, 471. Kiss Antal őrnagy, Mátyás huszár, 471. Szentimrei, őrnagy, 50. z. alj, 473. Barányi Mihály százados, 474. Zuber Imre, őrnagy.

283—1851. Pápai s. k.

Levelezés.

Alvincz, 1890. év. okt. 29-én.

Künn hideg, borús idő, az arczokon öröm reménye, a szívekben szeretet. Ezt láthatad, érezheted volna nyájas olvasó, ha f. év október 26-án délelőtt Alvinczen az ódon, de jelenleg esinosan kijavított templom felé tartod lépteidet.

A remény édes biztatásával sietett nevezett hely felé helységünk nemcsak ev. ref. híveinek apraja, nagya, hanem a más valláson levők közül is igen sokan. És miért? E napon volt egyházuuk részére kitűzve pszjának megválasztása.

Az öreg, hű szolga a f. év elejétől saját kérelmére nyugalomba vonult, helyet adandó az ifjabb, erőteljes psztorinak. Ő mig az ég erőt adott, hiven, becsülettel töltötte be fenséges hivatását. Legyen neki esendes, nyugalmas és még hosszán tartó a jól kiérdemelt nyugalom is.

Kihirdetettvén a pályázat, 24 jeles ifju erő lépett a küzdőterre, kik közül nem volt könnyű kiválasztani a törvény által előírt és megengedett szájakat. Nyolcz bocsátott próbára ily rendel: Bartha Lajos, Balázs József, Ferenczi István, Benedek Károly, Kerekes András, Kertész József, Darvai Lajos, Balogh Sándor. Az első szept. 6-én s az utolsó f. hó 26-án délelőtt 10 órára volt kitűzve dr. Elekes Viktor gyulafehérvári ev. ref. lelkész és a választással megbízott h. esperes ur által.

Nevezett nap templomozás végeztével kezdetét vette az alvinczi ev. ref. hívekre emlékeztető ünnepélyes aktus. Elekes Viktor ur megható imája s a törvényes kérdések feltevése s felelete után midőn a pályázatra bocsátottak névsora felolvasása közben Benedek Károly nevét olvasá, hangos, egy szívvel s lélekkel hangoztatott „óljen”-ben tört ki a szeretet nyilvánulása. Már ekkor mindenki tudta hogy ki lesz az új lelkész. S ha lehetett volna, nem is didergett volna többé senki ott, hanem nem azért készített a törvény, hogy annak minden pontja be ne tartassék, nem azért főgondnok mélt. Zeyk Gábor ur, hogy

Nemsokára elérkeztünk egy nagy hegy tetejére, honnan megláttuk Torockköt. Ekkor már közelgett az est. Meglátván Torockköt, kettőzött lépéssel siettünk, hogy estére oda érjünk.

El is értünk megfagyott lábakkal, kezekkel a kis magyar bánya városba.

Mi vittük meg Torockkóra a hirt, hogy Enyed elpusztult s lakosai részint leöltek, részint földönfutokká lettek.

Azon éjjel Torockkón háltunk, de már a következő napon, Borrév felé Tordára mentünk. Eu ott levő szülőim mellé huzódtam.

A sok nyughatatlanság, éhezés, szomjuhozás és a kiállított hideg erősen megviselt, megtört.

Lábaim is megvoltak fagyva, e miatt nem járhatam. De leginkább nőm és 3 gyeómekeim sorsa miatt aggódtam.

Azon éjszakán Enyeden járván a magyar katonaság 3 óra tájt vissza is jöttek. Szállásom előtt egyszer beszédel hallok.

Gyermekeimet hozták. Kevés idő multával hozták feleségemet is. Könnyeim omlottak az öröm miatt, hogy egymást ujong láthatjuk.

Tordáról lábaim gyógyítása céljából Kolozsvárra kellett mennem s ott lábajom miatt feküdtem 16 hétig.

Nagy Sándor i. p., ki szüntén eme csoporttal menekült Malnási feljegyzéseit ide vonatkozólag ezekkel egészíti ki: Muzsina és O Rákos közt jelentékeny oláh tábor láttak táborozni. Ő t. i. Nagy Sándor, nejét Soltész Rózát csaknem az egész uton hátán vitte, mert gyalog nem bírta menni. A szerencsétlen nőnek mindkét lábát lefagyott csaknem sarkig. A torockóiak iszonyuan félték, hogy Etyed sorsára jutnak.

(Folyt. köv.)

Gyorsan visszatértem szerencsétlen társaimhoz s azokat, kik a távozásba bele voltak egyezve szólítottam, hogy menjünk.

Szónélkül jöttek is.

A lehető csendben megindultunk a templom hujáról s a torony lépcsőzetén eraszkedtünk lefelé be a templomba. Egyszer völämi zörejt hallunk. Megállunk mindannyian s tusakodunk, hogy vajon mi történik, alul a zörejt mi okozta? Rendre megnéztük, hogy lenn mi van, de nem láttunk semmit, csak a zörejt hallottuk tovább.

Egyikünk sem mert tovább menni. Attól tartottunk, hogy oláhok völänek a templomban s ha lemegyünk mindnyájunkat agyon vernek. Még csak egy páleza sem volt egyikünkönél is.

Hosszas helytállás után eképz szólítottam:

Jöjjenek utánam! Ne féljenek! Ha Isten velünk, ki csoda elleunék? Erre megindultam a korom setében lefelé. Utánam jöttek a többiek is.

Szerencsésen bejutottunk a nagy templomba.

A mint a toronyba vívő ajtón ide beléptem, azonnal megvilágosodott, mert a templom körül minden épület égett.

A templomba szerencsésen bejutva, itt a felett tanácskoztunk, hogy melyik ajtón menjünk ki.

Volt köztünk egy fiatal asszony.*)

Ezt a nőt felkértem, menjen ki a vár északra nyíló kapuja elé, ott nézzen széjjel.

Ha a piacon nem lát senkit, intsen nekünk s azal vegye útját a Kápolnára s követni fogjuk mi is.

A nő szónélkül távozott. A vár kapuban széjjel nézve intett, hogy mehetünk.

Ezen jöltre futottunk fel a Kápolna dombra.

Íde elérve, kevés ideig pihentünk. Hálákat adtunk

jó Istenünknek, hogy a nagy veszedelemből kiszabadított.

Az oláhoktól való félelem miatt hosszasan itt sem maradtunk, hanem folytattuk utunkat a Bükkösbe. Ekkor éjjeli 2-3 óra körül járt az idő.*)

Utunkban mindenütt a legstürbb erdőt kerestük, hogy magunkat elrejtessük az oláhok elől. Sok járásunk után találtunk egy nagyon sűrű bokros helyet. Itt kevés időre elrejtőzködtünk.

Kevés idő multával lövést hallunk nagyon közelről Erre felugrunk mindnyájan. Azon perczen egy nagy kutyát látunk felénk közeledni, mely elkezdett veszettül reánk ugatni.†)

Gyorsan futásra vettük a dolgot mindnyájan.

Egy magas hegynek tartottunk. Barangoltunk jobbra balra, hogyha jönek is utánunk eilenségeink, ne találjanak meg.

Egy gyalog ösvényre értünk. Ezen ösvényen semmi nyomot nem látva, rajta mendegeltünk egyenként egymásután.

Nem messze megláttunk egy nagy fát, mely alatt fegyveres oláhok ácsorogtak. Ezekre én rámutatva, vissza tértünk s magunkat előlük sebes futással és sok kerin-géssel ismét elvesztettük s minekutána úgy gondolok, hogy itt meg nem kapnak, egy nagy fa tövibe leültünk.

Egy negyed óra sem telt el, közelünkben zörejt hallunk.

Felugrottunk s folytattuk utunkat O-Lapád felé, innen az erdők széleinél elhaladva Muzsina és Kákova községek határán keresztül O Rákosnál egy mély árokba ereszkedtünk.

Itt találtunk vizet, mellyel szomjunkat enyhíthettük Feljebb menve az erdőben találtunk galagonyát s azt ettük. Három nap folyón nem ettünk volt semmit.

* Jan. 10-re viradólag.

Sz.

†) Elvadult kóbor kutyá fehérett az elpusztult Muzsinaáról.

* Nagy Sándorné, szül. Soltész Róza.

Sz.

ezred, 451.
2. Szortérins
ados, 454.
ván alezre-
57. Szalioai
táborkárnál,
edes, 4. h.
Károly
ezredes, sze-
álnok. (18
37. (és fia),
Temes, 469.
alezredes, 1.
uszár, 471.
Mihály szá-

egy pár éljen elhangzásával a lelkészválasztás megtör-
tenhese: a törvénytél kezében a rendes szavazás me-
történését kíváná. Jól van! Megtörtént tehát a szavazás is,
és egy oly lelkes, nem minden ily alkalommal tapasztal-
ható rend és szép egyetértéssel történt meg, melylyel az
alvinczi ev. ref. hívek magokat tisztelték meg, s a meg-
választottnak még nagyobb örömet, dicsőséget szereztek.

Egyházközségünkben 48 szavazó jogosult volt. Ezek
közül 13 betegség, vagy hon nem léte miatt kötelme
teljesítésében gátoltatott, s így 35 élhetett azzal. De ez
a 35 egy szívvvel, lélekkel külön-külön is csak Benedek
Károly nevét mondá, hogy a bizalmi férfiak a két pél-
dányban vezetett választási névsorba vezessék be. Délre
járt az idő, midőn az elnök kihirdette a választás ered-
ményét s hogy ez melyik félnek szerzett nagyobb örömet
a választóknak, vagy a megválasztottnak: határozottan
mondhatom, hogy különbséget tenni nem lehet. Egy-
másnak, egymás sikerén örvendünk.

Legyen is mindkét félnek örökké, az élet kifogytaig
öröme egymásban. Egyik a másikra dicsőséggel mutasson.
Az egyetértés szép példája sohase lazuljon pap és hívek
között. Legyen megáldva a minden áldások adójától azon
óra, melyben egyháznak egy oly kitűnő lelkészt mint
Benedek Károly, s ő oly egyetértő híveket nyert mint
az alvinczi ev. ref. egyház hívei! r. l.

Irodalom,

— **Érdekes irodalmi vállalatot indított meg**
Debreczenben a „Debreczei Ellenőr“ könyvkiadóhivatala.
Ugyanis apró oleo füzetekben jelenteti meg Vértesi
Arnoldnak a szép füzete mesterének e minden ízében
magyaros irályu, s magyar szellemű irónak elbeszéléseit
hogy azok a nép minden rétegében elhathassanak s ol-
vashassák azokat azok is, a kiknek nincs annyi jövedel-
mük, hogy egy-egy könyvét forintokat adhassanak ki.
Es ha valamelyik irónak a művei alkalmassák s méltók
arra, hogy az ország szívébe, a nép közé jussanak el,
ugy az Vértesi, mert az ő műveiből annyi magyaros szel-
lem, s meleg nemzeti érzélem sugárzik ki, mint kevés
irókból, másrészt peoig a sz ízlés fejlesztésére s a ne-
mes érzelmek ápolására kevés irodalmi mű hathat any-
nyira, mint az ő tisztult, nemes érzéssel s az emberek
szíveire iránt érző, résztvevő szívvel s hivatott tollal
irt elbeszélései. Méltók ezek arra, hogy eljussanak a leg-
bensőbb talajba: s nép szívébe, hisz ott ápolják a nemes
érzéseket, az ízlést a magyar szellemet. A sajtó alól már
egy csomó elbeszélés került ki, melyek mindegyike kü-
lön füzet képez s terjedelméhez képest 5, 8, 10, 12,
20 krót szereshet meg. Különböző a nagyszabású oleo
füzetes vállalatnak: „Vértesi Arnold összes munkái nép-
szerű kiadásá“-nak még egy más nagyon méltányolható
célja is van, az, hogy a magyar olvasók megmeneked-
jenek attól a kényszerhelyzettől, hogy megtakarított fiú-
reiket haszontalan rémregények és selejtes külföldi mun-
kák meletti terjesztő füzeteire legyenek kénytelenek for-
ditani, mert első ragu magyar irónak, elismert jó mű-
veikhez fognak juthatni oleo pénzért. Kapható Dobre-
reczenben a „Debreczei Ellenőr“ könyvkiadóhivatalában
és a haza összes könyvkereskedéseiben.

VEGYES HIREK.

— **Papválasztás.** Az alvinczi ref. hitközség ma
egy hete tartotta meg papválasztását. Zeyk Gábor egy-
házmegyei főgondnok vezetése mellett. A hívek szeretete
ritka egyértelműséggel fordult Benedek Károly fő-
iskola senior felé, ki az összes szavazatokat megkapta.
A választás széles körben keltett érdeklődést s annak
eredménye a más felekezeti alvinczieket is örömmel töl-
tötte el. Fogadják úgy a hívek, mint a megválasztott
pap részünkről is ószinte szerencsekívánatunkat.

— **Elejtett vadkan.** A felenyedi erdőben egy
erdőpásztor hatalmas vadkant lőtt, melynek testhossza a
2 métert megközelíti, feje pedig 68 centiméter hosszú.
A jó husban lévő állatot tömött aprószőrű téli bunda
ekesíti.

— **Öngyilkosságok.** Jenei Viktor vasuti pénz-
tárnok a ludasi vasútállomáson, e hó 27-én lövéssel vet-
tett véget fiatal életének. — Szöllősi Samu nagy-
enyedi mesterlegény forgó pisztolyal szájba lötte magát
s két heti szenvedés után e hó 27-én meghalt.

— **A nagyszabású román congressus** e hó 27-
dikén tartott ülésében továbbra is a passivitas fenntartását
határozta el. A gyűlésen részt vett száz és egynehány
képviselő nagyon magyarellenes hangulatban volt, a hár-
mas szövetséget azonban helyeselte, s hasznosnak vélte,
ha Romániával fegyveres conventio kötötték, ezt azon-
ban kivihetetlennek nyilvánította, míg a románság óha-
jai ki nem elégítettek.

— **Balkay István** egykor nagyenyedi, utóbb sop-
roni fegyház igazgatóján minőségben a váci fegy-
intézetbe helyezték át.

— **Pincze egyesület.** Kolozsvári tekintélyes férfiak
az erdélyrészi borászati fellendülése érdekében mozgal-

mat indítottak, melynek célja a lejtőre jutott erdélyrészi
pinczeegylet felbecsítésével megmenteni az ez által eddig
elért kereskedelmi előnyöket, úgy azonban, hogy a meg-
erősödött szövetséget nagyobb figyelemben részesítse a
a bortermelők érdekeit, mint ezt a pincze egyesület tette.
A pénz részvények útján szereztetik be, s a részvénye-
sek váador pinczemesterek utasítása szerint saját pinczé-
ikben kezelhetik borsikat, vagy átadhatják azokat isko-
lázás és elárúsítás végett központi kezelés alá. Kívánatos
hogy ez üdvös kezdeményezés az érdekeltek részéről
megérdemelt támogatásban részesüljön.

— **Érdekes tűzfeeskendő próba** szinterét ké-
pezte a vármegyei ház kisudvara mult hó 5-ik és 6-ik
napján. Tarnóczy Gusztáv budapesti gépgyáros és ország-
gyűlési képviselő személyesen mutatta be ugyanis két
megbizottja és egy gépészével a vármegye községei ré-
szére szállítai ajánlt azon minta feckendőket, melyek
minden tekintetben a modern technika legmagasabb ni-
vóján állva — teljesen alkalmasoknak és kitűnőeknek
bizonyultak, bátran szembe szállani a pusztító elemmel.
A próba érdekességét nagyban emelte, hogy jelen volt
azon a vármegye belső és külső tisztviselői kara, kör-
jegyzők és községi előjárók még a legtávolabbi közsé-
gekből is majdnem teljes számmal, a zalathnai tűzoltó-
egylet 5 képviselője és a nagyenyedi tűzoltóegylet egy
let egy szakasza. Bemutattatott egy „kis házi feckendő“
két kerékre alkalmazva, egy kétkerékű „Hydrofa“, egy
négykerékre alkalmazott „falusi feckendő“ és két igen
könnyű, targonca feckendő. A próba alatt — bár
mindenik feckendő igen szép eredményt mutatott —
mindazonáltal tekintettel a vármegye hegyes vidéki
jellegére, s nagyrészen még dülös községi utaira, a 4
kerékre szerelt „falusi feckendő“, mely 9 méter mély-
ségből szívással 36 méter távolságra intenzív tömör víz-
sugarat lövelt — hódította meg legjobban egy a szak-
embereket, mint a közönséget. Kis községekre nézve
igen kitűnőnek bizonyultak még az ugynevezett „targon-
ca feckendők, melyek a lehető legrövidebb szerkezet
mellett is, rendkívül könnyen hordozhatók, két ember,
sőt egy által is teljes működésben tarthatók s oly tö-
mött erős sugarat adnak, mely a földszintes házak oltá-
sához teljesen elegendő. Még érkezik próbára mint hall-
juk két darab feckendő, annak utána a kiválasztás
megtörténvén, kezdetét veszi a szükséges mennyiség és
minőség szerinti összeírása s a községek felszerelésével
egy régen érzett hiány pótlása.

— **Az adózó közönség figyelmébe** Nagyenyed
város adóhivatala egyik hirdetőnyében közhírré teszi
azt, hogy a folyó évi IV-ik évnegyedi adók, hadmentes-
ségi díjak és egyéb kincstári tartozások esedékessé vál-
tak, felhívatnak tehát azok, kik folyó évi adótartozásai-
kat még be nem fizették, hogy ezt folyó évi november
hó 15-éig annyival is inkább fizessék be, mivel szontal
szok a késedelmi kamatokkal együtt végrehajtás utján
fognak bevátnai.

— **Jótekonycsélú államsorsjáték.** Ó cs. és ap.
Felségének legfelső elhatározása folytán az idej jótekonyc-
sélú államsorsjáték: tisztajóvedelme a „Fehér Kereszt“
egyesület, a budapesti szünidei gyermektelep-egyesület,
a „Mária Dorottya“ egyesület, a nagybányai jótekonyc-
sélú egyesület, a székelyföldi iparmúzeum, az országos községi
és körjegyzők árvaaháza, a borsodmegyei nőegylet, a mis-
kolczi árvaaház, a vagyontalan hivatalnokok özevegyei és
árvái részére alakítandó alap, a magyar hírlapírók nyug-
díjintézete és végre a zágrábi országos siketnéma intézet
javára fog fordítani. A húzás visszavonhatlanul 1890.
évi december hó 16-án történik. Egy sorsjegy ára 2
frttal o. é. van megállapítva.

CSARNOK.

Első kalandom.

[Humoreszk.]

Irta: Báró Wolzogen Ernő.
Fordította: Lengyel György.

(7. Folyt.)

Egy hosszabacska fél óra mulva megjelent fülkém-
ben a kapitány, ez a hatalmas ember s felzaklatott:

— Meyer ur, vagy a hogy őnt hívják, házastársi
és atyai kötelességeinek eleget fog tenni vagy nem? Én
magam jövök önnek megmondani, hogy szegény ártatlan
gyermeké elve valószínűleg nem fogja elérni a partot és
az ön szegény szerencsétlen neje is közel áll ahhoz, hogy
a szenvedések miatt kiadja lelkét.

— Én is! — kiáltam hangosan s takaróm alatt
ugy viczándoztam, mint az eltaposott féreg.

— Mit? Hát ön akarja, hogy szegény ártatlan
gyermeké ...

— Hagyjon nekem békét a szegény ártatlan gyer-
mekkel — törtem ki a kapitánynak. — Az engem egy
cseppet sem érdekel, hogy a szegény ár ...

A kapitány arca egész színóber vörös lett a düh-
től s szavamba vágva rám rivált: — Gyilkos atya! Kö-
telességéről megfélekedő vadállat!

Alig öt percczel később zavart kiabálások hangos
larmája vert fel önkívületemből. A steward felszakítja az
ajtót és lélekszakadva bekiált: For goodness sake — bolt
the door, they are a comin' to lynch you! (Riglizze be
az ajtót uram, az Istenért, jönnek, megakarják lynchelni.)

Hej, hogy ugrottam fel az ágyból! És a mentő
rigli alig volt előtásvitva, midőn már ökleikkel verték az
ajtót. Én pedig reszketve meghuzódtam a legközelebbi
ágyban — úgy gondolom a szürke próféta lehetett kint
és a paplant felhúztam füleimre. Esméletemet elvesz-
tettem.

Midőn felébredék korom sötét éj volt. A kabinom-
ban a levegő fulasztó meleg és vastag volt. Ki kellett
mennem, bár mibe kerüljön is! A nap ijedelmei valódi
halál megvetésre képesítettek. Ha a szörnyeteg még min-
dig valóban leskelődik utánam és fenyegetését, hogy en-
gem megver, beteljesíti: akkor bizonynyal befogják dob-
hatni holttestemet a tengerbe. Ez a gondolat nem is
volt borzasztó nekem, valami jó sós pác fogja testemet
átjárni.

Zajtalanul nyitottam fel ajtómat és szerencsésen
kiértem a nélkül, hogy valaki észrevett volna, a szalonon
és lépcsőn át a fedélzetre. Az első ember kivel találkoztam,
megmentőm, a steward volt. Köszönetemet igen
tisztességes borralalóval fejeztem ki neki és kértem őt,
hogy gondoskodjék borralalóval este egy jóra való vacsoráról. A
jó ember, bár a konyha már be volt zárva, még is hi-
deg özezombot hozott fel, a melyiken még egész jól ész-
revehető husdarabok maradtak.

Itt az előföldelen, mivel nem vártam éjjeli evőtársra
haládatosan és szerényen meghuztam magamat, hátamat
az árboznak támasztottam s a vizasztnyújtó sonkaeson-
tot szopogatva bámultam a csillagos eget. A hosszú
álom még is jót tett nekem s a friss, sós éjjeli levegő
gondoskodott a többitől. Nyitott szemekkel a legszebbe-
ket álmodtam s versifikáltam volna is egy keveset, ha a
gond szöke védenczemre és a Pumps gyereke képzete-
tem szárnyát nem nehezítette volna. Oh mily egész
másképen képzeltem ezt a tengeri utat! És lám!? De
haj! én, az ifjak legártatlanabbja, nem is sejtettem,
hogy mennyi sokkal keserűbb előtt állok, mint mit ez a
nap is nyujtott. Különbözően elég elegans fejugrással a ten-
gerbe dobtam volna magamat, hogy minél közelebb le-
gyek a halhatatlansághoz.

Körülbelül két óra hosszat örvendeztem iy módon
ismét visszanyert erőmmek, midőn láthatóvá lett a tuz-
jelző. Mindjárt rá felvettük a hajókalszuzt s bevezettünk
az Elbébe. Minél közel-bb értünk utazásunk céljához,
annál szomorubb aggdóással gondoltam lovagi kötelezett-
ségemre, mint a szalmaözregnek és árvának védője!
Vajjon a szóbanforgó gyermek alkoholemzészés következté-
ben csakugyan tönkrement? Vajjon a gyönyörű szép
hagedűsné csakugyan kiadta lelkét? Az még is kár lett
volna — tudniillik nem a lélek, hanem csak az asszony!
Szivem arra a gondolatra, hogy házműföldére mint kettős
gyilkos lépjek, midőn azt, mint öszvört hagytam el, fel-
tűnően hangosabban kezdett dobogni.

A parton jobbról is, balról is lényellek már a
a lámpák, egy óra mulva, talán a kikötőben leszünk.

Meg kellett bizonyosadjam előbb védenczem sorsa
felől! Az őrhelyre másztam. Ott egy lyukon, mely a ven-
tillációra szolgált mindent megtudhattam. Vigyázva,
mint egy tolvaj, odacsuszva lehajoltam és fületem a lyuk-
hoz tettem.

És ott, — óh gyönyör! — daczára, hogy az Elbe
zajgó hullámai körül csapongták hajónk falát, a gép ve-
szettül larmázott s a gőz hangosan füttyölt, kétséget nem
szevedő bizonyossággal a fiatal Müller Ferdinand —
ugynevezett Pumps — erős hangjára ösmertem, ugyszin-
tén meghallám az anyja vigasztaló szavát is hinterpome-
ráni dialektussal, mely megcszi a szó végét. Hála neked
nagy ég! A pálinkás üveg és tengeri betegség dacozára
élt a gyermek és anya s én nem válek kettős gyilkos.

Körülbelül reggel három óra lehetett, midőn Ham-
burgban kikötöttünk. A megveretéstől többé már nem
féltam, mert az utasok podgyászaikkal nagyon el voltak
foglalva s így nem jutott eszükbe csekély személyemmel
bajlódni. Tehát egészen bántalanul maradtam és szép
utitársnőmmel, az ő holdogau álmodó angyalokajával s a
tizenhárom pakkal elértem a szárazföldet s ott egy ko-
csit, hogy az első legjobb hotelba vigyen.

Természetesen azonnal kérdőzködtem szives rész-
véttel kedves egészségükről.

— Oh nagyon rossz, nagyon rossz! — lihegte —
Azt gondoltam meg kell halnom.

— Én is! — sohajtam.

— Oh szegény jó Károlyom! — mondá Mrs Mimi.
A jó asszonyka bizonyosan férjének gondolt!

— Ugy-e nem fogunk többet tengerre menni!

Nem szóltam semmit. Akkor a szöke fej vállamra
hanyatlott és az irtózatos pólya félig az én félig az ő
öleiben nyugodott. Ezt én így nagyon esinosnak találtam
és úgy ültem, mintha nyársat nyeltem volna s meg sem
mozdultam, bár a strucztoll a Mimi kalapjáról kimond-

hatatlan ingerlően csiklandozta orromat és arezomst. Meg kell vallanom, hogy ezért nem haragndtam. Végre a kocsi megállott, a szunnyadó angyalokát felkellett költenem.

Ugy látszik a kocsi szöszertint vette azon megjegyzésemet, hogy az első legjobb hotelbe menjünk, mert azonnal észre vettem, hogy a főtáren vagyunk egy pompás palota előtt. Miután a kocsi kifizettem még tizen-dét derék garas és néhány angol penze maradt tárczámba! De az nem fog életünkbe kerülni, ha itt egy pár órát alszunk s még ugyanazon délelőtt a vonatral elmegyünk, gondolám. Elég soká tartott míg egy álmos szolgálót ajtó nyitott és minket tizenhárom podgyásunkkal bebohosított. Kérdésemre, hogy kaphatunk-e két szobát egy-egy ágygal, csak fejbőlintással felelt, egy kulcsot levett a fekete deszkáról s előttünk három lépcsővel ment fölfelé, miközben a gyertyát oly félre tartotta, hogy a szép szőnyegetek mind összecsepegtette. Aztán egy végtelen hosszú folyosón vitt végig emberünk számtalan pár cipő előtt, míg végre felnyitott egy ajtót. Bement, meggyújtotta az elmaradhatatlan két gyertyát és egy gyöngén hangoztatott: „kérem alásan, jó éjszakát kívánok”-kal eltűnt, a nélkül, hogy tudtuk volna, hol vagyunk.

— De szép itt minden, — mondá Müllerné fáradt szeméből futó pillantást vetve körül. Aztán a lábat vigyázva letette két ágy közül az egyikre.

— Igen, csakugyan nagyon szép — hangoztatám, miközben lesegítettem esőköpenyét. — Szobám valóságilag e mellett van — mondám gyorsan egy kis szünet után és siettem egy oldalajtó felé, mely mindenestre szobámhoz vezet.

Vigyázva nyomtam a kilineset; az ajtó be volt zárva és a másik előtt, az átellenben lévő falon, egy márvány mosdó asztal állott.

— Ah, nagyságos asszonyom, — hebegém a legnagyobb zavarban, — a számár szolgál engem rosszul értett. Minket bizonyosan házásoknak tart. Hanem azonban lemegek és utánna nézek, mert még bizton megtalálom.

Épen leakartam menni, midőn a kicsi asszony egy gyors ugrással feltartóztatott, két kezével karomat megragadta és könyörgött nekem:

— Ah Istenem, Istenem, Báró ur, csak nem akar engem egyedül hagyni! Meg halok a félelem mián!

— Igen, nagyon tisztelt nagyságos asszonyom, csak azt gondolom, mivel — mivel úgy szólv — alapjában — tulajdonképen — ha az ember úgy veszi, még sem vagyunk házások és úgy gondolnám...

— Igen, de itt senki sem fog kérdezősködni! — vágott biztatón közbe. — Halálra félnék; gondolja csak el, életembe még soha sem aludtam egyedül egy szobában, és ha ön nem gondol rólam valami rosszat... ah, kérem, kérem, maradjon csak nálam, nálam és a szegény kis Fumpsnál.

Oly igazán kért, oly ellenállhatatlan volt, hogy egészen meg voltam indulva. Nem gondoltam róla semmi rosszat és szívem ép oly ibolya kék volt, mint Mrs Mimi lángoló szemei.

[Folyt. köv.]

Közzgazdaság.

Kísérleti termelések különféle tengeri fajtákkal.

Mindig jobbat, tökéletesebbet és ennél fogva értékesebbet termeszteni oly cél, melyre minden gazdának törekednie kell, a ki a terményeivel a világ-piaczokon versenyezni, a verseny helyét megállani akarja. Ezt a célt egyrészt a talajnak czélszerű gazdasági eszközökkel való okoskerü mivélése, másrészt minél jobb vetőmag alkalmazásával érheti el. Az előbbi feltételnek teljesítése egészen a gazda akaratától és szorgalmától függ, az utóbbi feltétel teljesítése végett azonban a mások támogatására is szorul, ha éveket nem akar esetleg eredménytelen kísérletekre vesztegetni. Jó vetőmag alatt ugyanis nemcsak a legtökéletesebben kifejlesztött magot értjük, hanem olyant is, mely egyenlő talaj és éghajlati viszonyok közt s ugyanolyan művelés mellett sokkal nagyobb és jobb termést ad, mint ugyanannak a fajtának valamely más fajtájú. Ilyen tökéletesebb, vagy mondjuk jobb fajtákat sokat ajánlanak minden évben a gazdáknak azok, a kik oly fajták tenyésztését, vagyis a meglevő kultúrnövények tökéletesítését tűzték ki feladatukul, s a törekvő gazdák kapnak is rajtuk s gyakran nagy csalódással azt látják hogy semmivel sem jobbak a régi meghonosított fajtáknál. Ily csalódások ismétlődni fognak mindaddig, míg a gazdák a tenyésztők ajánlataira lesznek utalva s míg ezek utasításait kénytelenek követni, mert a legjobb és legtökéletesebb vetőmag is csak neki megfelelő talaj és éghajlati viszonyok s az ezeknek megfelelő művelés mellett ad legjobb termést. Ezek a viszonyok pedig nagyon változók. Elismerés illi a gazdasági tanintézeteket tehát azért, hogy a tekintetben segítségére igyekeznek lenni a

mezőgazdaközönségnek s a megjelenő újdonságokat kipróbálják, kísérleti termeléseket tesznek velök. S minthogy a gazdasági tanintézetek az ország különböző vidékein vannak, tehát kísérleteiket különböző talaj és éghajlati viszonyok közt végzik, az eredmények összehasonlításából a gazdák megtudhatják, hogy mely új kultúrtörvény, mely vidékre való, hol remélhetni tőle okoskerü művelés mellett legjobb és legnagyobb termést.

A magyaróvári gazdasági akadémia, a keszthelyi gazdasági tanintézet minden évben tesznek kísérleteket számos kultúrnövényvel s az utóbbi években a debreczeni gazdasági tanintézet is buzgó tevékenységet fejt ki e téren a gazdaközönség érdekében.

Legutóbb a többi közt tizenegyféle tengeri fajtával tett kísérleteket, ugyanazokkal, melyeket Magyaróvárton is természetek kísérletképen. Ezek a következők:

Pipe-stem, Queen of the Prairie, New Self Husking, vörös King Philipp, Comptown; a nálunk termelt fajták közül a magyar, székely, pignoletto és cinquantino, továbbá a Golden Beauty Cörn és Tuscarora lófogó tengeri fajták, melyek az előző évben rendkívül bőtermőknek mutatkoztak.

Sajnos, hogy a kísérletre rendelkezésre álló terület oly kevés volt, hogy egy-egy fajtára csak 20 négyszögöl jutott. Már pedig termelési kísérletnél ez oly kicsi terület, a mely után biztos eredményeket kimutatni alig lehet, mert bármilyen okból egy kis hiba csuszik be, (p. o. egy parcelláról a varjak vagy szarkák 2-3 csövet leesznek) ez a kat. hoidra való átszámításnál nyolcvanszor nagyobbodik.

Azért ezen kísérletnél a főszlyt nem is a termés mennyiségére, hanem inkább az egyes fajok saját ágának megismerésére fektették.

A múlt termelési év csapadékviszonyai olyanok voltak, a minők szerény nézetem szerint az ilyenmü kísérleteknél a legkedvezőbb.

Debreczen vidékén ugyanis 35 évi meteorologiai észleletek tanúsága szerint, májd minden évben május, június, vagy július hónapokban rövidebb-hosszabb ideig tartó szárazság szokott bekövetkezni. E szerint ezen vidékre, minthogy minden évben szárazságra kell számítani csakis oly gazdasági növényeket lehet termelésre ajánlani, a melyek ezen szárazságot kibírják; illetőleg a szárazság daczára elég szépen fejlődnek s a viszonyokhoz mért termést is eredményeznek. Ilyen száraz időjárásra küzdöttek a múlt évben, s bizonyára az a növényfaj, a mely ezt a szárazságot kiálotta, szépen és jól fejlődött, — röviden bevált, egy oly esztendőben, midőn a csapadékeloszlás szabályszerü leendő, még szebben fog fejlődni és még jobb termést adni.

A tengeri fajták a kultúrkertben vetettek el, körülbelül 50 cm. földalajjal bíró humusz és csillámdus homoktalajba. A cinquantino székely és pignolettonál a sor és növénytávól 40x40 cm. volt, vagyis egy-egy növény 1600 cm.² tenyészterület kapott, míg a többiek 60x50 cm.-re (3000 cm.² tenyészterület) lettek elvetve 1889 évi május hó 5-én.

Mindegyik parcella egyenlő művelésben részesült és beérése után letöretett.

Az egyes fajokra vonatkozó tapasztalataimat legyen szabad a következőkben közölnöm.

1. Cinquantino. A kemény sima tengerik közé tartozik. A mag apró szemű, oldalt erősen összenyomott; színe aranyárga. A csövek hossza 10-15 cm. a sorok csavar alakulag mennek a tövétől a hegyéig. Megérett aug közepén. A szár hossza 180-150 cm. volt; egy-egy száron 1, 2, néhányan 3 csövel. A sorok száma egy csövön 12-20. A csövek egyenletesen voltak benöve. Adott 18 kg. csöves tengerit, ebből volt szem 16.0 kg., csutka. 2.0 kg. vagyis a csutka a termésnek 11.1%-át tette ki.

2. Pignoletto. Szintén kemény, sima tengeri, narancspiros színnel. A szem apró, oldalt összenyomott. A csövek hossza 15-22 cm., egyenletesen benöve. Megérett szeptember közepén. A szár hossza 150-200 cm. volt, 1-2 csövel. A sorok száma egy csövön 12-20. A termés mennyisége 27.0 kg. volt, ebből szem 22.9 kg. csutka 4.1 kg., vagyis 15.18%.

3. Székely tengeri. Puha, sima szemű tengeri, világossárga színű, a csövek hossza 12-20 cm. szép egyenletesen benöve, megérett aug. utóján. A szár hossza 140-180 cm, 1-2, néhány száron 3 rosszul kifejlesztett csövel. A sorok száma egy csövön 12-20. A termés mennyisége 17.5 kg., ebből szem 15.0 kg., csutka 2.5 kg. azaz 14.28%.
(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Schwarze, weisse und farbige Seiden-Damaste von fl. 140 bis fl. 775 per Meter (18Qual) versendet porto- und zollfrei das Fabrik Depot G. Henneberg (k. u. k. Hofleif.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagenyeden.

Hirdetés

A regáleválság kötvény birtokosait ezennel tisztelettel értesitem, hogy regáleválság kötvényeit, ugyszintén az ezekre szóló és a kormánytól három évi kamatszelvevényekkel kiadott utalványokat, a legelőnyösebb árban megveszem.

HUTFLESZ KÁROLY, Kolozsvárt.

HIRDETMÉNY.

Ő csász. és apost. királyi Felségének

1890. április 12-én kelt legfelső elhatározása folytán ezennel megindittatik a

XV.

MAGY. KIR. ÁLLAMSORSJÁTÉK

melynek tiszta jövedelme

a „Fehér kereszt” egyesület, a budapesti szűnlelő gyermektelep egyesület, a „Mária-Dorottya” egyesület, a nagybányai jótékony négyelet, a székelyföldi iparműzeum, az országos kézségi és körjegyzők árvaháza, a borsodmegyei négyelet miskelezi árvaháza, a vagyontalan hivatalnokok szegelyei és árvái részére alakított alap, a magyar hírlapírók nyugdíjintézete és végre a zágrábi orsz. sikenéma intézet javára fog fordítottat!

E sorsjáték összes 6767-ben megállapított nyereményét az alább következő játékterv szerint

160,000 forintra ragnak és pedig:	
1 főnyeremény	60,000 forint
1 nyeremény	10,000 " "
5 nyer. egyenk.	1000 forint
10 " " " "	500 " " "
50 " " " "	100 " " "
200 " " " "	50 " " "
6500 sor. ny.	10 " " "

A húzás visszavonhatatlanul 1890. évi december hó 16-án történik.

Egy sorsjegy ára 2 forint 0.6. van megállapítva

Sorsjegyek kaphatók: a lottóigazgatóságnál Budapesten (Pest, fővámház, félelelet) hova a megrendelt sorsjegyek ára postátalvány mellett előre beküldendő; valamint a lottó-só és adóhivatalnál; a legtöbb postahivatalnál, a bécsi „Mercur”-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyébb sorsjegyaruló közegél.

Budapest, 1890. október 1-én.

Magyar kir. lottóigazgatóság.

1-4

477-1890 szám.

Arverési hirdetmény.

Alólrít kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbírószág 324-1890. számú végzése által Wagner Jenő részére, nagyenyedi Radivo Ottó ellen 1086 frt 1 kr. tőke s járuléka erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 867 frtra becsült szikvizigép teljes felszereléssel, 300 darab szfhangópes fehér üveg, 60 darab szines üveg, egy pej szőrü 10 éves ménló, egy vastangelyü egy ló után festett szekér, egy lóra felszerelt hámból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladotának.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbírószág 312-1890. sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszínen, vagyis Nagenyeden, alperes várszegutczai lakásán leendő eszközösésre 1890. november 13-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.
Kelt Nagenyeden, 1890. október 15-én.

Gajzágó Simon, kir. bírósági végrehajtó.

Mivel a világitási anyagokra folyton panaszkok merültek fel, ezen hiányon segíteni óhajtván elláttam üzletemet

valódi

császár olajjal

mely az égő gyertyától sem gyul meg és így minden robbanás ki van zárva.

Ugyszinte 2 szer tisztított

Moderator lámpa olajjal

mely a legnagyobb lángnál sem füstöl
Egy próba vételre az uri vevőimet tisztelettel kérem

Bisztricsány Lajos.

Emlé.

Tordá

Unitarius

kola épület

dásig tele

Báró

őket itt föl

penz segély

nak 10-10

A híd

ket jan. 13.

dezet melle

kísérte eme

dára s az d

den kitelha

Jan.

erdőségből,

zetes tanyá

tagból álló

roly ügyvé

városnak d

dor a B. f

pár, Eszék

dus Elekné

tona sat. s

Ezt a

össze s bir